

7. Ефименкова Л. Формирование речи у дошкольников: Дети с общим недоразвитием речи. М. : Просвещение, 1985. 112 с.
8. Жукова Н. Преодоление общего недоразвития речи. *Воспитание и обучение*. 2009. № 3. С. 7-9.
9. Заплатана С. Характеристика загального недорозвитку мовлення у дітей. *Педагогика та методика: Збірник наукових праць*. К.: Друкарня НПУ ім. М. Драгоманова, 2000. С. 114-139.
10. Левина Р. Общее недоразвитие речи. *Основы теории и практики логопедии*. М., 1968. 67 с.
11. Лепская Н. Язык ребенка: онтогенез речевой коммуникации. М.: Филол. фак. МГУ, 1997. 151 с.

Зайчикова Анастасія Віталіївна

Студентка 4 курсу спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка
Науковий керівник – д-р психол.наук, ст. співроб.
В.В.Кобильченко

**МУЗИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ПРОСОДИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ
У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ**

У статті розглядається музична діяльність, як засіб корекції просодичної сторони мовлення у дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Визначено основні види музичної діяльності, які застосовуються у роботі з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення в закладі дошкільної освіти.

Ключові слова: музична діяльність, просодична сторона мовлення, корекція, слухання, спів, музично-ритмічні рухи, елементарне музикування.

Zaychykova Anastasiya Vitaliyivna

4th year student majoring in 016 Special Education
(Oligophrenopedagogy. Speech Therapy)
Sumy State Pedagogical University
named after AS Makarenko
Supervisor - Dr. psychol science, art. collaborator
V.V. Kobylchenko

**MUSICAL ACTIVITY AS A MEANS OF CORRECTION OF THE PROSODIC ASPECTS OF
SPEECH IN PRESCHOOL CHILDREN WITH SEVERE SPEECH IMPAIRMENTS**

The article examines musical activity as a means of correcting the prosodic aspect of speech in children with severe speech impairments. The main types of musical activities used in work with children with severe speech impairments in preschool education have been determined.

Key words: musical activity, prosodic side of speech, correction, listening, singing, musical rhythmic movements, elementary music.

Постановка проблеми. В даний час сучасна дошкільна педагогіка стає орієнтованою на корекційну роботу за допомогою різних видів музичного мистецтва. Науковці вважають, що музична діяльність є одним з найважливіших засобів корекції просодичної сторони мовлення дітей дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.

Музична діяльність в закладі дошкільної освіти сприяє корекції недоліків, властивих дітям з порушеннями мовлення, у тому числі й дітям із тяжкими порушеннями мовлення. Крім мовленнєвих порушень у цих вихованців спостерігаються погіршення дрібної та артикуляційної моторики, дефіцит таких процесів, як увага, мовленнєво-слухове сприйняття, пам'ять, зорово-просторова орієнтація. Однак, на думку науковців, музична діяльність забезпечує тренування органів слуху, розвиток дихання, спритності, витривалості, волі рухів [3].

Актуальність. Дослідженням музичної діяльності як засобу корекції просодичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення займалися: Л. Бобичева, О. Боромикова, Ж. Буцкая, Г. Волкова, М. Шеремет.

Науковці обґрунтували доцільність використання різних видів музичної діяльності у роботі з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення в закладах дошкільної освіти. Розробили комплекс музичних занять для корекції просодичної сторони мовлення, а саме: поспівки, пісні, які охоплюють всі види звуків, вправи з використанням музичних інструментів, ігри. Саме вони допоможуть дітям дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення опанувати чистою вимовою, правильно ставити наголоси, удосконалювати почуття ритму та тембрового слуху, розвивати навичок основних танцювальних рухів.

Метою статті є узагальнення досвіду використання музичної діяльності як засобу корекції просодичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення

Виклад основного матеріалу. Робота з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення в закладі дошкільної освіти здійснюється із застосуванням таких видів музичної діяльності: це слухання музики, виконавство (що включає спів, музично-ритмічні рухи, гру на дитячих музичних інструментах), творчість. Існують деякі особливості в роботі за кожним названим видом діяльності з дітьми, що страждають порушеннями мовлення.

Слухання є провідним видом музичної діяльності, оскільки лежить в основі інших видів. Діти вчаться розрізняти звуки музичних інструментів, знаходити різницю в силі, висоті й тривалості звуку.

Слухання також сприяє розвитку почуття ритму та темпу, збагачує емоційну сферу дітей, розширюючи їх кругозір, впливає на розвиток мовлення та формування особистості в цілому. У дітей з тяжкими порушеннями мовлення дуже важливо розвивати музичне сприйняття, яке у свою чергу, вимагатиме розвитку уваги та пам'яті, сприяти вирішенню найважливіших корекційних завдань [4].

Сприйняття музики стає більш ефективним, якщо прослуховування комбінувати з одночасними музичними рухами (удари, притупування, відстукування). Дітям легше передати характер саме рухами, ніж словесно. Робота, яка проводиться з дітьми по тренуванню почуття ритму, далі допомагає перенести це вміння дошкільнятам у свої рухи, а пізніше – у мовленні.

На думку професора Г. Волкової, ритм який звучить служить засобом виховання і розвитку почуття ритму в русі і включення його в мовлення. Використання координації мовлення з рухом допомагає створювати умови для успішного навчання дошкільника. Їх корекційна спрямованість включає в себе виправлення рухових, мовленнєвих та поведінкових розладів [1].

Музично-ритмічні рухи при роботі з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення вчать володінню тілом, готують до розвитку навичок основних танцювальних рухів, які будуть в подальшому використані в танцях, хороводах та іграх. Застосування деяких предметів (прапорці, стрічки, хусточки). Сприяють розвитку рухової активності.

Музика в поєднанні з використанням іграшок або атрибутів викликають у дошкільнят бажання рухатися і танцювати. Музичні ігри в поєднанні зі співом, а також хороводи вирішують проблему з координацією дітей, впорядковують темп рухів.

Спів – є одним з найулюбленіших дітьми видів музичної діяльності. Дошкільнят об'єднує хоровий спів і створює умови для емоційного музичного спілкування. Співати особливо корисно депресивним і загальмованим дітям, боязким і несміливим. Вибираючи пісенний матеріал, слід враховувати: доступність змісту і тексту пісні, її темп, діапазон, тривалість фраз та ін. В якості підготовки до співу за погодженням з логопедом можна використовувати артикуляційну гімнастику.

Співаючи, дошкільники змушені протяжно вимовляти слова, що формує чітку вимову, сприяє правильному засвоєнню слів. Крім того, слова в пісні підпорядковані певному ритму, що також допомагає вимові важких звуків

і складів. Дітям дошкільного віку набагато легше запам'ятати й тим паче відтворити мелодії пісень, а не окремі слова та тексти [2].

Основою співу, як і мовлення, є дихання. Повітряний струмінь, потрапляючи на голосові зв'язки, приводить їх в рух, породжуючи звук. У дітей з важкими порушеннями мовлення вдих і видих дуже слабкі, розподіл повітря, що видихається нерівномірне.

Деякі діти дихають переривчасто не тому, що у них коротке дихання, а тому, що не вміють ним керувати. Слід показувати наочно, як треба дихати в процесі виконання. З метою зміцнення дихання використовуються спеціальні вправи на розвиток дихання. Спів для дітей з порушенням мовлення є і навчальним, і лікувальним засобом.

Спів сприяє розвитку психічних процесів і властивостей особистості (увага, пам'ять, мислення, увага); розширенню кругозору; нормалізації діяльності периферичних відділів мовного апарату (дихального, артикуляційного, голосоутворювального); розвитку мовлення за рахунок розширення словника і поліпшення вимовної сторони (звуковимова та ритміко-мелодійна сторона: темп, ритм, тембр, динаміка) [4].

Спів давно використовується як один з реабілітаційних засобів для дітей із заїканням і тих, хто має порушення мовлення. Він допомагає виправляти ряд мовних недоліків: невиразну вимову, проковтуванням закінчень слів, особливо твердих, а спів на склади «ля-ля», «ті-лі-лі», «пу-ру-ру» сприяють автоматизації звуку та закріпленню його правильної вимови.

Творчість – як один з видів музичної діяльності дошкільнят, передбачає розвиток у них творчої уяви, активності, здатності в імпровізації і співі, музично-ритмічних рухах, грі на дитячих музичних інструментах. У роботі з дітьми, що мають важкі порушення мовлення, творчість є не самоціллю, а швидше за все засобом корекції, що допомагає подолати горе, що знімає напругу, а також розвиває увагу, увагу, пам'ять.

Для вироблення правильного діафрагмального дихання потрібно застосовувати спеціальні вправи, які сприяють розвитку дихання, тривалості видиху, його сили та поступовості, їх можна поєднувати з рухами рук, тулуба, голови [2].

У вправи на розвиток дихання також включається мовний матеріал, вимовний на видиху. Подовження фрази вимагає більш тривалого видиху. Вихованню чіткої дикції на заняттях сприяють голосові, дихальні і артикуляційні вправи.

На музично-ритмічних заняттях використовується гра на дитячих музичних інструментах, тому що вона сприяє розвитку рухів кисті рук (стук дерев'яними ложками, молоточком на металофоні); розвитку дихання під час гри на тріолей, дудочках; розвитку голосу і артикуляції при виконанні поспівок; розвитку слуху при підборі знайомих промовок, лічилок для виконання на музичних інструментах. Виховується своєчасний вступ у гру та закінчення гри, а отже, і слухову увагу [3].

На музично-ритмічних заняттях також, використовуються і вправи по фонетичної ритміки, які спрямовані на:

- нормалізацію співочого дихання і пов'язаної з ним, злитістю мови;
- вміння змінювати силу і висоту голосу;
- правильне звуковидобування;
- сприйняття, розрізнення і відтворення різних ритмів;
- вміння висловлювати свої емоції різноманітними інтонаційними засобами.

У дітей з тяжкими порушеннями мовлення відзначається своєрідність формування музичних здібностей:

- багато хто з них погано запам'ятовують тексти пісень, не співають, а проговорюють його, невиразно вимовляють слова;
- недостатньо точно узгоджують руху з музикою, співом, словом;
- не можуть передати ритмічний малюнок;
- зазнають труднощів при розпізнаванні характеру музичного твору [5].

Висновки. Здійснене нами узагальнення досвіду використання музичної діяльності, як засобу корекції просодичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення довело, що музична діяльність є одним з найважливіших засобів корекції просодичної сторони мовлення, процесу виховання особистості дитини з тяжкими порушеннями мовлення, що є передумовою та активним її включенням у культурно-освітній соціум.

Перспектива представленого дослідження: Пошук нових засобів які сприяють корекції просодичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення та створення нових підходів у різних видах діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобичева Л. С. Формирование просодической стороны речи : метод. пособие для студ. высш. учеб. зав. Новокузнецк, 2015. 57 с.
2. Боромыкова, О. С. Коррекция речи и движения с музыкальным сопровождением. *Комплекс упражнений по совершенствованию речевых навыков у детей дошкольного возраста с тяжёлыми нарушениями речи.* СПб: ДЕТСТВО-ПРЕСС, 1999. 63 с.

3. Буцкая, Ж. Н. Музыкальная деятельность как средство коррекции в развитии детей дошкольного возраста с тяжёлыми нарушениями речи. *Молодой ученый* 2019. № 30 (268). С. 114-115.

4. Волкова Г. А. Психолого-логопедическое исследование детей с нарушениями речи. С.-Петербург : РГПУ им. А. И. Герцена, 1993. 94 с.

5. Логопедія : підручник / за ред. М. К. Шеремет. друге видання, перероблене та доповнене. К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.

Зюзько Діана Сергіївна

магістрантка спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
Кобильченко В. В. – доктор психологічних наук,
ст. науковий співробітник.

ДО ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛОГОПЕДИЧНИХ ПУНКТІВ В УКРАЇНІ

Логопедичний супровід дітей з тяжкими порушеннями мовлення (загальним недорозвитком мовлення I-III рівнів мовленнєвого розвитку) в Україні здійснюється в умовах груп компенсуючого типу (логопедичних груп) закладів дошкільної освіти та логопедичних пунктів закладів загальної середньої освіти. У статті розглядаються ключові аспекти нормативно-правового забезпечення функціонування логопедичних пунктів в закладах дошкільної освіти та закладах загальної середньої освіти. Визначено, що нормативно-правова база, яка регламентує їх діяльність є застарілою і потребує осучаснення з огляду на реформування системи освіти в нашій державі.

Ключові слова: логопедичний супровід, тяжкі порушення мовлення, логопедичний пункт, заклади дошкільної освіти, заклади загальної середньої освіти, дитина з особливими освітніми потребами.

Zyuzko Diana Serhiivna

Master's student majoring in 016 Special Education
(Oligophrenopedagogy. Speech Therapy)
Sumy State Pedagogical University
A.S. Makarenko University
Kobylchenko V. V. – Doctor of psychological sciences,
Art. Researcher.

TO THE PROBLEM OF REGULATORY AND LEGAL SUPPORT OF SPEECH THERAPY FUNCTIONING IN UKRAINE

Speech therapy support for children with severe speech disorders (general speech underdevelopment of I-III levels of speech development) in Ukraine is provided in compensatory groups (speech therapy groups) of preschool institutions and speech therapy centers of general secondary education. The article considers the key aspects of regulatory and legal support for the functioning of speech therapy centers in preschool and general secondary education.